

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

УКРАЇНСЬКА МОВА
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

Методичні рекомендації
до виконання практичних завдань
для іноземних студентів усіх спеціальностей
першого (бакалаврського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2021

УДК 811.161.2(07.034)

У45

Укладачі: О. С. Черемська

С. Ю. Сокол

Затверджено на засіданні кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян.

Протокол № 8 від 30.03.2021 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Українська мова (за професійним спрямуванням) [Електронний ресурс]: методичні рекомендації до виконання практичних завдань для іноземних студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / уклад. О. С. Черемська, С. Ю. Сокол. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 53 с.

Подано питання для опрацювання теоретичного матеріалу, запитання для самодіагностики, а також посилання на джерела інформації для здобуття достатнього рівня знань. Розроблено систему завдань, спрямованих на вдосконалення мовної, комунікативної та професійної компетентностей, що буде сприяти формуванню навичок в аналізі наукового тексту, практичному оволодінню професійно орієнтованою комунікативною базою.

Рекомендовано для іноземних студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня.

УДК 811.161.2(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2021

Вступ

Уміння спілкуватися мовою професії дає змогу іноземним студентам економічного профілю у майбутньому комфортно почуватися в колективі під час установалення ділових контактів, значно підвищує професійну компетентність зазначеної категорії студентів. Саме лінгвістична підготовка в закладах вищої освіти має завданням сформувати мовну, мовленнєву, комунікативну та фахово орієнтовану компетентності студентів економічних спеціальностей. Становлення наукового світогляду, пізнавальної та соціальної активності студентів-іноземців, розкриття їхнього творчого потенціалу нерозривно пов'язані з оволодінням мовою спеціальності, що, передусім, має на меті засвоєння базової термінології й роботу з науковими текстами.

Мета пропонованого видання – забезпечити іноземних студентів матеріалом для оцінювання здобутих знань, практичного оволодіння професійно орієнтованою комунікативною базою.

Комунікативна мета передбачає системний багатокомпонентний процес комунікативно орієнтованого навчання, в основі якого – модель мовленнєвої поведінки носія мови. Саме мова є засобом адаптації в чужому для іншомовного комуніканта середовищі та інструментом формування вторинної мовної особистості з відповідним рівнем мовленнєвої компетентності та з готовністю до освітньої діяльності в умовах вищої школи.

Рекомендації до виконання практичних завдань спрямовано на актуалізацію й систематизацію теоретичного та практичного компонентів, відповідно до тем робочої програми навчальної дисципліни. Завдання, складені на основі наукового стилю мови, містять матеріал для навчання студентів-іноземців професійного мовлення. Змістову базу для мовленнєвої комунікації дають тексти. Робота з текстом сприяє формуванню навичок у говорінні, розширенню запасу економічної лексики, розвитку вмінь уживання граматичних структур наукового стилю.

Лексико-граматичний матеріал подано на синтетичній основі через мовленнєві зразки. Тематику питань для опрацювання та запитань для самодіагностики, наведених у методичних рекомендаціях, погоджено зі змістом навчально-практичного посібника О. С. Черемської, В. Г. Сухенко,

Н. М. Карікової "Українська мова (за професійним спрямуванням):" для іноземних студентів усіх напрямів підготовки (Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016).

Практичні завдання спрямовано на формування вмінь використовувати загальноповсюдну і професійну лексику та граматичні конструкції в комунікативних актах, згідно з певними інтенційними програмами, вимогами до мовленнєвої діяльності, ситуацій і тем спілкування; створення й розвиток позитивної мотивації до навчальної діяльності іноземних громадян, активізацію пізнавальної діяльності, розвиток креативних здібностей; підготовку студентів-іноземців до самостійної навчальної діяльності, самоконтролю та рефлексії в умовах освітнього процесу у вищій школі; формування здатності до самооцінки й самовдосконалення; становлення професійно компетентного фахівця. Вирішення перелічених завдань у процесі вивчення української мови як іноземної забезпечує реалізацію комунікативних потреб студентів у побутовій, соціально-культурній, загальнонауковій, навчально-професійній сферах спілкування.

Змістовий модуль 1

Фонетико-граматичний мінімум.

Лексика та морфологія

Тема 1. Практична фонетика. Орфоепія

Питання для опрацювання

1. Графічне відтворення українських літер та вимова звуків.
2. Голосні та приголосні звуки. Класифікація приголосних. Тверді та м'які приголосні.
3. Звуковий склад слова. Правила поділу слів на склади.
4. Особливості наголошування слів в українській мові. Наголошені й ненаголошені склади.
5. Уживання апострофа. Випадки, коли апостроф не потрібно ставити, правила вживання апострофа в словах іншомовного походження.
6. Позначення м'якості на письмі. Правила вживання м'якого знака.

Література: основна [1, 5, 6]; додаткова [7; 13].

Запитання для самодіагностики

1. Що вивчає фонетика української мови?
2. Зі скількох букв складається українська абетка?
3. Назвіть голосні звуки української мови.
4. Схарактеризуйте приголосні звуки української мови.
5. Які правила поділу слів на склади ви знаєте?
6. Які особливості наголошування слів в українській мові вам відомі?
7. Схарактеризуйте правила вживання апострофа в українській мові.
8. Для чого використовують м'який знак на письмі?
9. Після яких приголосних в українській мові потрібно вживати м'який знак?

Тема 2. Лексика. Частиномовна класифікація слів.

Іменник

Питання для опрацювання

1. Загальнонавчана та професійна лексика.
2. Синоніми, антоніми, омоніми.

3. Однина та множина іменників.
4. Іменник (категорія роду).
5. Відмінювання іменників: знахідний, місцевий і родовий відмінки.
6. Кличний відмінок імен та імен по батькові.

Література: основна [2, 3, 5, 6]; додаткова [13].

Запитання для самодіагностики

1. Які відмінності між загальноживаною та професійною лексикою?
2. Схарактеризуйте явища синонімії, антонімії й омонімії української мови.
3. Які категорії має іменник? Яка з них є незмінною?
4. Схарактеризуйте парадигму відмінкових закінчень іменника.
5. Які правила утворення кличного відмінка іменників ви знаєте?
6. Які особливості вживання кличного відмінка імен та імен по батькові в українській мові?

Тема 3. Характеристика іменних частин мови.

Прикметник. Займенник. Числівник

Питання для опрацювання

1. Прикметник (категорія роду та числа).
2. Відмінювання прикметників.
3. Ступені порівняння прикметників. Утворення ступенів порівняння прикметників.
4. Особові займенники. Функції займенників у мові.
5. Відмінювання особових займенників в однині та множині.
6. Уживання особових займенників у місцевому, знахідному та родовому відмінках.
7. Присвійні займенники.
8. Числівник. Відмінювання кількісних і порядкових числівників.
9. Узгодження порядкових числівників зі словом *рік* у місцевому відмінку.
10. Граматичні форми прикметників і присвійних займенників у знахідному відмінку однини.

Література: основна [2; 3; 5; 6]; додаткова [13].

Запитання для самодіагностики

1. Схарактеризуйте категорії роду та числа прикметника.
2. Схарактеризуйте парадигму відмінкових закінчень прикметника.
3. На які питання відповідають присвійні займенники?
4. Як відмінюють присвійні займенники?
5. Які ступені порівняння мають прикметники?
6. Схарактеризуйте творення ступенів порівняння прикметників.
7. Назвіть типові помилки під час творенні ступенів порівняння прикметників.
8. Як відмінюють особові займенники?
9. Із якими прийменниками вживають особові займенники?
10. Які функції займенників у мові ви можете назвати?
11. Схарактеризуйте парадигму відмінкових закінчень особових займенників у множині.
12. Схарактеризуйте особливості відмінювання кількісних числівників.
13. Схарактеризуйте особливості відмінювання порядкових числівників.

Тема 4. Прислівник

Питання для опрацювання

1. Прислівник. Значення прислівника.
2. Розряди прислівників за значенням.
3. Найбільш уживані означальні прислівники.
4. Найбільш уживані обставинні прислівники.
5. Ступені порівняння прислівників.

Література: основна [2; 3; 5; 6]; додаткова [12, 13].

Запитання для самодіагностики

1. На які питання відповідають прислівники?
2. На які групи за загальними значеннями поділяють прислівники?
3. Назвіть основні ознаки прислівника як самостійної частини мови.
4. Як утворюють ступені порівняння прислівників?

Тема 5. Дієслово

Питання для опрацювання

1. Дієслово. Інфінітив.
2. Теперішній час дієслова. Дієвідмінювання.
3. Минулий і майбутній часи дієслова.

4. Дієслова зі значенням руху.
5. Дійсний, умовний, наказовий способом дієслів.

Література: основна [2, 3, 5, 6]; додаткова [12, 13].

Запитання для самодіагностики

1. Схарактеризуйте дієслово як частину мови.
2. Назвіть граматичні ознаки дієслів.
3. Що є початковою формою дієслова та які граматичні ознаки вона має?
4. Які особливості поділу дієслів на дієвідміни?
5. Схарактеризуйте основні значення форм теперішнього, минулого та майбутнього часів дієслова.
6. Що передає дійсний спосіб дієслів?
7. Як утворюють дієслова умовного способу?
8. Як утворюють дієслова наказового способу?

Змістовий модуль 2

Професійна комунікація.

Мова і культура мовлення

Тема 6. Способи передавання смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій

Питання для опрацювання

1. Типи простого речення. Просте розповідне, питальне та спонукальне речення. Стверджувальне й заперечне речення. Двоскладне речення. Односкладне речення.
2. Передавання атрибутивних відношень у простому реченні.
3. Конструкції, що передають просторові відношення.
4. Конструкції, що передають часові відношення у простому реченні.
5. Однорідні члени речення.

Література: основна [2 – 6]; додаткова [8 – 12].

Запитання для самодіагностики

1. Схарактеризуйте типи простого речення.
2. Яке речення називається двоскладним?
3. Назвіть види односкладних речень.

4. З'ясуйте вид односкладного речення, у якому головний член стверджує наявність предметів чи явищ.

5. Схарактеризуйте передавання атрибутивних відношень у простому реченні.

6. Назвіть конструкції, що передають просторові відношення та часові відношення у простому реченні.

7. Які члени речення називають однорідними?

Тема 7. Особливості вживання синтаксичних конструкцій у фаховій комунікації

Питання для опрацювання

1. Структура складного речення.
2. Уживання сполучників у простому та складному реченнях.
3. Розділові знаки у складному реченні.
4. Структура тексту. Засоби зв'язку в тексті.

Література: основна [4 – 6]; додаткова [8 – 13].

Запитання для самодіагностики

1. Схарактеризуйте структуру складного речення.
2. Які питання можна поставити до підрядної частини складнопідрядного речення?
3. З'ясуйте, на які групи поділяють складні речення.
4. Які види зв'язку у сполучникових реченнях?
5. Назвіть види зв'язку в безсполучникових реченнях.
6. Чи можна види зв'язку, що властиві сполучниковим реченням і безсполучниковим реченням, поєднати в одному?
7. Схарактеризуйте засоби зв'язку в тексті.

Тема 8. Нормативно-стильові основи професійної комунікації

Питання для опрацювання

1. Українська термінологія в професійному спілкуванні. Термінологія вибраного фаху.
2. Творення складних слів. Економічні терміни, складені з одного або двох слів.

3. Активізація професійної лексики, будова термінологічних словосполучень. Однозначність і багатозначність.
4. Мовні норми в термінолексичі.

Література: основна [4 – 6]; додаткова [8 – 12].

Запитання для самодіагностики

1. Схарактеризуйте поняття "термін" та назвіть його основні ознаки.
2. З'ясуйте відмінності між загальнонауковою, міжгалузевою та вузько-спеціальною термінологією.
3. Назвіть способи творення складних слів.
4. Схарактеризуйте будову термінологічних словосполучень.
5. Схарактеризуйте явище полісемії в термінознавстві.
6. На які типи поділяють мовні норми?

Тема 9. Текст як форма реалізації мовно-професійної діяльності

Питання для опрацювання

1. Складання називного плану тексту з подальшим використанням його в монологічному висловлюванні.
2. Визначення теми тексту та виокремлення інформації, яка дає відповіді на запитання.
3. Відновлення логічної послідовності плану тексту, із метою його переказу. Активізація загальної та фахової лексики.

Література: основна [4, 5]; додаткова [8, 12].

Запитання для самодіагностики

1. Схарактеризуйте поняття *називний план тексту*.
2. Що таке "монологічне висловлювання"?
3. Сформулюйте визначення поняття *тема тексту*.
4. З'ясуйте відмінності між загальною та фаховою лексикою.

Тема 10. Спілкування як інструмент професійної діяльності

Питання для опрацювання

1. Пошук інформації у професійно орієнтованих текстах та її відтворення в монологічному та діалогічному мовленні.
2. Відновлення логічної структури тексту, складання тезового плану, із метою подальшого спілкування за темою. Активізація економічної термінології.
3. Складання діалогу.
4. Аналіз структури тексту, виокремлення головної інформації, із метою участі в дискусії.
5. Опис, розповідь, роздум як функціонально-сміслові типи наукової мови.

Література: основна [3 – 6]; додаткова [8,12].

Запитання для самодіагностики

1. З'ясуйте різницю між монологічним та діалогічним мовленням.
2. Схарактеризуйте поняття *тезовий план* тексту.
3. Схарактеризуйте структуру тексту та засоби зв'язку в ньому.
4. Назвіть ознаки розповіді як функціонально-сміслового типу наукового мовлення.
5. Назвіть особливості опису як функціонально-сміслового типу наукового мовлення.

Практичні завдання за темами

Тема 1. Практична фонетика. Орфоепія

Тема 2. Лексика. Частиномовна класифікація слів. Іменник

Варіант 1

1. Прочитайте слова, запишіть їх за абеткою (*Прочитайте слова, запишіть їх по алфавиту*).

Дерево, символ, Україна, Батьківщина, тополя, вишня, калина, двір, планета, дорога, місто, дерево, земля, народ, поле, фільтр, життя, жито,

хлопець, юнак, мова, город, риба, бджола, хліб, їжа, ложка, машина, люди, користь, клен, борщ, берізка, ягода, Європа, човен, вокзал, центр, субота, економіст.

2. Прочитайте слова, розподіліть їх на три групи за родами: чоловічий рід, жіночий рід, середній. (Прочитайте слова, разделите их на три группы по родам: мужской род, женский род, средний).

Зразок (образец):

чоловічий рід <i>мужской род</i>	жіночий рід <i>женский род</i>	середній рід <i>средний род</i>
маркетинг	компанія	МИТО
менеджмент	економіка	анулювання

Товар, контроль, баланс, кредит, рахунок, торговець, сукупність, капітал, валюта, менеджер, дослідження база, аналіз, доручення, сектор, інфляція, асортимент, страхування, франшиза, проект, мито, вартість, банкнота, банк, фонд, сальдо, біржа, збут, готівка, звіт, трест, делегування, сума, якість, ф'ючерс, власник, санкція, вкладник, декларування, професіонал.

3. Допишіть закінчення (Допишите окончание).

Зразок: (образец): університет – університети.

Кімната – кімнат..., лампа – ламп..., студент – студент..., папка – папк..., студентка – студентк..., місто – міст..., економіст – економіст..., булка – булк..., буква – букв..., сумка – сумк..., група – груп..., завод – завод..., сад – сад..., син – син..., брат – брат..., сестра – сестр..., номер – номер..., слово – слов..., програміст – програміст..., дорога – дорог..., урок – урок..., вікно – вікн... .

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов).

Спільною рисою стародавніх цивілізацій був характер господарювання. Це були аграрні цивілізації. Основу економіки становило сільське

господарство, і власне сільськогосподарське виробництво слугувало системотворчим чинником, воно було основою розвитку людських спільнот, на його основі формувалася політика, соціальна сфера і виробництво. Ремесло в ці епохи відіграло допоміжну роль.

Провідною формою міждержавних економічних зв'язків у стародавніх цивілізаціях була зовнішня торгівля. Поступово формується два типи міждержавної торгівлі: експортно-імпортна – експорт заради ввезення товарів, які не виготовляють усередині держави (полісу).

Цей тип торгівлі набув широкого розвитку у Вавилонії (III – I тисячоліття до н. е.) і зберігся до наших днів. Вавилонія була визнаним експортером тканин та імпортувала метал, металеві вироби, ліс і вироби з деревини. Транзитні типи зовнішньої торгівлі – у своїй основі це торгівля, пов'язана з отриманням додаткових прибутків (торгівля заради подальшої торгівлі). Цей тип мав два підтипи: вимоги до купця, який транзитом везе свій товар до далекої країни, частково продати товар усередині країни (по дорозі); купівля заради перепродажу, із метою отримання прибутку (перші ознаки міжнародного бізнесу). Транзитний тип торгівлі набув поширення у фінікійців (тому його інколи називають фінікійським типом).

Варіант 2

1. Прочитайте слова, запишіть їх; визначте, скільки в них букв і скільки звуків (*Прочитайте слова, запишите их; определите, сколько в них букв и сколько звуков*).

Зразок (*образец*): спів – 4 б., 4 зв.; кінь – 4 б., 3 зв.; життя – 5 б., 4 зв.

Оцінка, нагородження, немає, мова, вексель, депозит, банкнота, калькулятор, вид, ім'я, завірюха, стадіон, квадрат, Київ, стаття, п'ять, автомобіль, тонна, ожеледь, річ, документ, область, Стефанія, синьоокий, троє, Львів, сьогодні, броньовик, знайомий, кольоровий, менеджмент, економіка.

2. Прочитайте слова, розподіліть їх на три групи за родами: чоловічий, жіночий, середній (*Прочитайте слова, разделите их на три группы по родам: мужской, женский, средний*).

Зразок (образец):

чоловічий рід <i>мужской род</i>	жіночий рід <i>женский род</i>	середній рід <i>средний род</i>
кінь університёт	сестра́ аудиторія	дэрево не́бо

Людина, око, голова, зріст, серце, студент, група, університет, аспірант, край, вулиця, молоко, пошта, дерево, район, магазин, мир, поле, п'ятниця, сонце, математика, масло, енергетика, земля, лекція, аудиторія, викладач, море, підручник, метро, дерево.

3. Прочитайте слова, запишіть, підкресліть букви, що позначають голосні звуки, однією рисою, а приголосні – двома (*Прочитайте слова, запишите, подчеркните буквы, которые обозначают гласные звуки, одной чертой, а согласные – двумя*).

Космос, фізика, хімія, запис, експорт, захід, важко, конкурс, шахи, лікар, творчість, транспорт, туман, виконати, виписати, правильно, коротко, сходинки, приріст, розмах, донька, позначка, вірші, захист, вчитися, менеджер.

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (*Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов*).

У стародавні часи набуває поширення торгівля, опосередкована міждержавними угодами (так звана договірна торгівля). Так само, як держава не була відокремленою від економіки, торгівля не була відокремленою від держави як інституту управління. Як внутрішню, так і зовнішню торгівлю повністю контролювала держава, водночас контроль поширювався і на закордонні території. У віддалених регіонах, зазвичай, держава мала свої представництва у вигляді факторій.

Насправді, це перші торговельні представництва, що, з одного боку, регулювали торговельні взаємовідносини між державами, а з іншого – забезпечували безперервність торговельних відносин. За стародавніх часів було поширено рух товарів і предметів послуг поза сферою торгівлі. До такого типу руху товарів належить обмін дарунками як результат військових дій.

Розвиток міжнародної торгівлі за стародавніх часів супроводжували стабілізацією торговельних відносин між державами й цивілізаціями, стійкістю та систематичністю обміну продуктами, цінностями, сировиною тощо, розширенням товарної структури міждержавної торгівлі, переважанням зовнішньої торгівлі над внутрішньою, особливо для античних цивілізацій.

Варіант 3

1. Прочитайте слова, поділіть їх на склади, запишіть (*Прочитайте слова, разделите их на слоги, запишите*).

Дівчинка, параграф, міжнародний, диплом, феодалізм, екватор, переклад, автомобіль, транспорт, реферат, океан, авторитет, трикутник, Мадрид, ріка, Ужгород, космос, Ашгабад, контроль, податок, живопис, волейбол, кілометр, економічний, район, розвиток, принтер, землетрус, термометр, інструктаж, урахування, комп'ютер, фахівець.

2. Прочитайте слова, розподіліть їх на три групи за родами: чоловічий, жіночий, середній (*Прочитайте слова, разделите их на три группы по родам: мужской, женский, средний*).

Зразок (образец):

чоловічий рід <i>мужской род</i>	жіночий рід <i>женский род</i>	середній рід <i>средний род</i>
кінь університёт	сестра́ аудиторі́я	де́рево не́бо

База, студент, море, вікно, аудиторія, текст, економіка, озеро, океан, батько, кімната, родина, день, конференція, система, материк, математика, інструкція, банк, депозит, посібник, радість, мати, дідусь, факторинг, страхування, облік, брат, сестра.

3. Запишіть подані далі слова у три колонки, у яких я, ю, є, ї:
а) на початку слова; б) після голосних; в) після приголосних (*Запишите данные ниже слова в три колонки, в которых я, ю, є, ї: а) в начале слова; б) после гласных; в) после согласных*).

Надія, акція, яблуко, їжа, мрія, Марія, підприємство, анархія, країна, кар'єра, тюль, кишень, об'єднати, князь, буря, воїн, м'ясо, зброя, п'ять, дев'ять, ягода, Тетяна, поява, Єгипет, хвиля, Туркменістан, дія, ім'я.

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов).

Після великих географічних відкриттів виникають передумови формування світового ринку та світового господарства, відбуваються суттєві зміни та зрушення в системі міжнародних економічних відносин (МЕВ). Саме в період розквіту феодальних відносин у країнах Західної Європи відбувається остаточне відокремлення ремесла від сільського господарства. Утверджуються (відновлюються) старі та виникають нові міста як центри ремесла й торгівлі та, що особливо важливо, як центри товарного виробництва.

Нового змісту набуває торгівля, формується такий суспільний прошарок, як купецтво. Торгівля стає єдиною сферою діяльності купців, і вже в цей період формується головний інтерес купецтва в отриманні прибутку. Досить поширеним стає об'єднання купців у гільдії. Західноєвропейські країни підтримували контакти зі Сходом. Торгівлю, що дістала назву Левантійської, здійснювали значною мірою через Великий шовковий шлях. Левантійська торгівля мала транзитний, посередницький характер, і саме він призвів до занепаду торгівлі на Великому шовковому шляху, оскільки посередниками намагалися бути купці з Туреччини, інших арабських країн, які диктували свої ціни та порядок торгів.

Західноєвропейські міста вели торгівлю в межах так званого Ганзейського союзу, за умовами якого для купців створювали у країнах, де вони торгували, торговельні факторії, купцям надавали привілеї, було організовано охорона торговельних експедицій. Ганзейський союз відстоював інтереси купців перед засиллям феодалів.

Варіант 4

1. Прочитайте слова, запишіть, підкресліть у них тверді приголосні однією рискою, а м'які – двома (Прочитайте слова, запишите, подчеркните в них твердые согласные одной чертой, а мягкие – двумя).

Літо, ліс, лікар, Ольга, бульвар, скільки, ліки, хліб, сіль, рушник, олівець, країна, карта, столиця, економіст, ця, підлога, мито, люстра, юрист, рюкзак, стілець, яблуко, крісло, тарілка, телевізор, посольство, діти, консул, маркетинг, хвиля, груша.

2. Прочитайте слова, розподіліть їх на три групи за родами: чоловічий, жіночий, середній (*Прочитайте слова, разделите их на три группы по родам: мужской, женский, средний*).

Зразок (образец):

чоловічий рід <i>мужской род</i>	жіночий рід <i>женский род</i>	середній рід <i>средний род</i>
кінь університёт	сестра́ аудиторія	дэрево не́бо

Базар, студентка, вільха, вікно, економія, текстура, економіка, океан, батько, килим, робота, гроші, конференція, система, материк, математика, інструкція, банк, депозит, помічник, щедрість, мати, вечір, дідусь, факт, страхувальник, облік, брат, онук, море, почуття.

3. Прочитайте, уставте пропущені ьо, йо, апостроф ('), запишіть ці слова в зошит (*Прочитайте, вставьте пропущенные ьо, йо, апостроф ('), запишите эти слова в тетрадь*).

Мар...яна, міль...н, полум...я, сер...зний, комп...ютер, В...енам, кар...ера, л...довик, Солов...в, зна...мий, об...єднання, бур...ян, пам...ятник, слов...яни, обов...язок, л...тчик, кол...ровий, син...окий, ра...он, л...х, ...го, Нью-...рк, с...годні, пол...вий, брон...вик, с...мий, схвиль...ваний, павіль...н, л...н, дз...бик, Мурав...в, Олексі...вич, прац...вітий, бад...рий, кра...вій, л...довік, м...ята, сім...я.

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (*Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов*).

Колоніальний етап міжнародних економічних відносин охоплює період XVI – середини XX ст. Його початок збігається з періодом розпаду феодалізму й зародження капіталізму. Великі географічні відкриття зумовили такі основні наслідки: створені перші колоніальні імперії (Іспанська в Америці, Португальська в Азії); виникає світова торгівля (світовий ринок).

За короткий час до системи міжнародної торгівлі було залучено всі частини світу, але ці зв'язки були односторонніми. До Європи вивозили дорогоцінні метали, чай, цукор, прянощі тощо. Головні торговельні шляхи із внутрішніх морів перемістилися до Атлантичного та Індійського океанів. Найбільшими портами Європи були Лісабон, Антверпен, Амстердам. Географічний поділ праці поглиблювався й розширювався, але він ґрунтувався на грабіжництві та нееквівалентному обміні. У початковий період імперіалізму (70-ті рр. XIX – поч. XX ст.) спостерігали перші зародки монополізації, виникли нові форми власності. Міжнародні монополії раннього періоду розвитку імперіалізму стали посередниками сучасних транснаціональних корпорацій, які становлять сьогодні основу світового господарства.

Варіант 5

1. Запишіть слова, підкресліть у них тверді приголосні однією рискою, а м'які – двома (*Запишите слова, подчеркните в них твердые согласные одной чертой, а мягкие – двумя*).

Літо, ліс, лікар, Ольга, бульвар, скільки, ліки, хліб, сіль, рушник, олівець, країна, карта, столиця, підлога, люстра, юрист, рюкзак, стілець, яблуко, крісло, тарілка, телевізор, посольство, діти, консул.

2. Прочитайте слова, розподіліть їх на три групи за родами: чоловічий, жіночий, середній (*Прочитайте слова, разделите их на три группы по родам: мужской, женский, средний*).

Зразок (образец):

чоловічий рід <i>мужской род</i>	жіночий рід <i>женский род</i>	середній рід <i>средний род</i>
кінь університёт	сестра́ аудиторія	дерево небо

Субота, квітень, шлях, риба, таблиця, студент, олівець, хмара, озеро, вікно, збірник, зачіска, звук, печатка, продукт, економіка, університет, результат, відсоток, їдальня, країна.

3. Утворіть форми множини іменників (*Образуйте формы имен множественного числа существительных*).

Держава, право, кредит, фонд, тариф, завдаток, актив, товар, рейтинг, пасив, облік, податок, закон, економіка, ринок, експерт, депозит, відсоток, підприємство, статут.

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (*Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов*).

Відомі два основні типи торгівлі між країнами: перший, у якому країни або не можуть виробляти товари чи надавати послуги, або виробляють їх у недостатній кількості; другий, у якому вони мають можливості виробництва товарів або надання послуг, але все ж імпортують їх. Підстави для першого виду міжнародної торгівлі є доволі зрозумілими. Поки країни-імпортери можуть дозволити собі купити товари чи послуги, вони можуть набувати імпортні речі, інакше доведеться обходитися без них.

Прикладом першого типу міжнародної торгівлі є імпорт бананів в Україну у відповідь на споживчий попит залізної руди й міді в Китаї, необхідних для місцевої промисловості. Другий тип міжнародної торгівлі викликає неприхований інтерес, адже на нього припадає більша частина світової торгівлі сьогодні, й обґрунтування є більш складним.

Україна імпортує легкові автомобілі, телевізори, одяг і багато інших продуктів, які вона може виробляти всередині країни. На перший погляд, здавалося б, навіщо імпортувати товари з усього світу, адже країна може бути самодостатньою. Однак причин для імпорту товарів і послуг декілька.

Тема 3. Характеристика іменних частин мови.

Прикметник. Займенник. Числівник.

Варіант 1

1. Прочитайте словосполучення, зверніть увагу на узгодженість прикметників з іменниками, визначте рід і число іменників та прикметників (*Прочитайте словосочетания, обратите внимание на согласование имен прилагательных с именами существительными, определите род и число имен существительных и имен прилагательных*).

Експортна продукція, об'єктивний погляд, дієвий уряд, будівельний матеріал, кольоровий метал, ринкова структура, швидка приватизація, іноземний капітал, банківські реформи, міжнародна економіка.

2. Утворіть прикметники, використовуючи суфікс -н- (Образуйте имена прилагательные, используя суффикс -н-).

Зразок (образец): народ – народний.

Комплекс, склад, структура, основа, вугілля, економія, характер, кредит, область, структура, система, оренда.

3. Замість крапок напишіть потрібний займенник (Вместо точек напишите нужное местоимение).

1. Вона вже закінчила університет. Тепер ... потрібно знайти роботу за фахом. 2. У ... сучасна професія. 3. ... цікавить менеджмент міжнародних компаній. 4. Знайти вакансію ... допомагають викладачі. 5. Друзі знайшли для ... цікаву пропозицію (її, їй, неї).

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов).

Зовнішня і міжнародна торгівля є подібними поняттями, пов'язаними з актом купівлі-продажу, валютними платежами, міжнародними економічними відносинами. Водночас ці поняття є різними. Вони співвідносяться між собою як національне (зовнішня торгівля) та інтернаціональне (міжнародна торгівля).

Зовнішня торгівля є об'єктом національного державного регулювання та пов'язана з торговельним балансом країни.

Міжнародна торгівля є специфічною сферою, що об'єднує зовнішньо-торговельні сектори національних економік. Вона пов'язана зі світовими ринками, її регулюють міжнародні економічні інститути.

Міжнародну й зовнішню торгівлю описують три найбільш важливі показники: товарообіг, товарна структура, географічна структура. Зміни у структурі товарного експорту характеризуються тим, що збільшувалася частка готових виробів, питома вага яких у цей час становить понад 60 % світового товарообігу. Частка України у світовій торгівлі порівняно невелика та становить сьогодні 0,5 %.

Безпосередніми факторами зростання світової торгівлі є структурні зрушення у процесі виробництва за умов значних успіхів у розвитку технологій, які спричинили ще більшу спеціалізацію та кооперацію у глобальному масштабі. Відомості про це стали рушійною силою швидкого збільшення товарообігу між країнами.

Варіант 2

1. Утворіть прикметники, використовуючи суфікс -н- (Образуйте имена прилагательные, используя суффикс -н-).

Зразок (образец): народ – народний.

Ліс, склад, система, економіка, дерево, конкурент, рік, кімната, аудиторія.

2. Прочитайте слова, розподіліть їх на три групи за родами: чоловічий, жіночий, середній (Прочитайте слова, разделите их на три группы по родам: мужской, женский, средний).

Зразок (образец):

чоловічий рід <i>мужской род</i>	жіночий рід <i>женский род</i>	середній рід <i>средний род</i>
економічний	міжнародна	соціальне

Ринкова, основний, збиткові, податковий, велике, березневий, студентська, групові, іноземне, господарський, політичні, стінний, державний, дешево, дорожчий, приватне, районне, фінансовий, складні, економне, відома, досвідчений, незалежне, характерна, математична, енергетичний, паливна, земельне, лекційна, митний, викладацька, відсоткове, постійна, збірний, дерев'яні.

3. Напишіть відповіді на запитання (Напишите ответы на вопросы).

- Коли Ви приїхали до Харкова?
- Скільки місяців/років Ви навчаєтеся в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця?
- Скільки Вам років?
- На котрому поверсі розміщено деканат факультету інформаційних технологій?
- На котрому поверсі розміщено кафедру менеджменту та бізнесу?
- Скільки років студенти навчаються на бакалавраті?
- У котрому семестрі Ви будете вивчати філософію?
- Скільки завдань Вам потрібно виконати сьогодні?

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов).

Аудит виник на основі розвитку та становлення ринкових відносин і покликаний захищати інтереси власника за будь-яких форм власності. Слово *аудит* походить від латинського *audio*, що означає слухати.

За історіографічними джерелами фінансовий контроль має багатовіковий період розвитку. Розвиток контролю за господарською діяльністю пов'язаний із виникненням обліку в державах Стародавнього світу, розташованих у долинах річок Ніл, Тигр та Євфрат, де облік вели на глиняних плитках, папірусі, а в подальшому – на папері. У Стародавньому Римі метою обліку був переважно контроль за господарською діяльністю, сплатою податків. Було створено складний апарат ревізорів і контролерів, і все ж факти шахрайства, ухилення від сплати податків були зовсім не поодинокими. Облік мав запобігати збиткам, які виникали, унаслідок шахрайства або невміння вести господарство. Поштовхом для становлення аудиту став розвиток ринкової економіки. У Великій Британії він супроводжувався масовим розоренням людей, які, піддаючись рекламі про обіцяні високі дивіденди та швидке збагачення, укладали свої кошти у збиткові підприємства та інші сумнівні компанії, і ті відбирали в них усе. Один із відомих юристів того часу писав, що акціонерні товариства розорили людей більше, ніж усі війни, разом узяті. Тоді група досвідчених бухгалтерів створила в Шотландії професійне об'єднання, сповістила всіх зацікавлених осіб про те, що вони можуть перевіряти фінансові звіти, із метою підтвердження їхньої вірогідності, виявлення обману, шахрайства, і цим застерігати людей від хибних рішень.

Варіант 3

1. Прочитайте словосполучення, зверніть увагу на узгодженість прикметників з іменниками, визначте рід і число іменників та прикметників (Прочитайте словосочетания, обратите внимание на согласование имен прилагательных с именами существительными, определите род и число имен существительных и имен прилагательных).

Достатній потенціал, географічне положення, швидкий розвиток, природні умови, міжнародна торгівля, вугільні запаси, залізна руда, українські підприємства, ділові зв'язки, експортна продукція, будівельний

ліс, кольорові метали, ринкова структура, приватизація підприємств, демонополізація економіки, залучення іноземних капіталів, проведення банківських реформ.

2. Перепишіть, поставте прикметники у відповідній формі (*Перепишите, поставьте прилагательные в соответствующей форме*).

1. Надворі сонячн... ранок. 2. Починається нов... день. 3. Стоїть холодн..., морозн... зима. 4. У нас велик... і дружн... сім'я. 5. Харківськ... національн... економічн... університет – один із провідних економічних університетів України. 6. Чудов... природа Києва. 7. Це місто прекрасн... будь-якої пори року.

3. Прочитайте речення, уставте пропущені займенники у відповідній формі (*Прочитайте предложения, вставьте пропущенные местоимения в соответствующей форме*).

Це мій друг. ... звати Ельдар. ... менеджер. А це моя сестра. ... звати Хурма. ... економіст. А це мої батьки. ... пенсіонери. А це мій брат. ... звати Джан. Зараз ... живе в Туреччині. ... подобається там навчатися. Джан часто пише ... листи і розповідає про своє життя і свою сім'ю.

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (*Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов*).

Кожна із країн, що входить до світового економічного простору, характеризується певними правовими, політичними та економічними структурами, рівнем розвитку й економічними умовами. Цей елемент середовища міжнародних економічних відносин уміщує дві основні категорії чинників. Перша категорія становить політичну систему, друга – законодавчо-правові чинники.

Політичне середовище міжнародних економічних відносин – сукупність політичних чинників, які визначають поведінку суб'єктів МЄВ (політичні інтереси, мотиви держав, політичні устрої країн, політичні ризики). Правове середовище міжнародних економічних відносин – нормативно-законодавча база, яка впливає на поведінку учасників МЄВ (трудова, антимонопольна, податкова законодавство, правове середовище тощо). Політико-правове

середовище, насамперед, характеризується наявними в кожній країні політико-правовим режимом і системою управління й регулювання економіки.

Варіант 4

1. Напишіть потрібний присвійний займенник (*Напишите нужное притяжательное местоимение*).

Це студент Антон. Це ... олівець і ... зошити. Там ... машина. 2. Це Ніна. Це ... мати. Це ... сестра і брат. 3. Це Віктор Іванович і Наталія Петрівна. Там ... син Антон. Це ... бабуся Ганна Іванівна. Там ... кімната. 4. Це Ніна та Іван. Там ... дім. Ось ... машина. Це ... син Віктор. Це ... кімната. 5. Це Зіна. Ось ... книга. Там ... газети та листи.

2. Запишіть математичні приклади словами. Використовуйте слова "плюс", "мінус", "дорівнює" (*Запишите математические примеры словами. Используйте слова "плюс", "минус", "равно"*).

$$4 + 12 = ; 6 + 15 = ; 38 - 16 = ; 42 + 31 = ; 40 + 90 = ; 125 - 72 = .$$

3. Прочитайте речення, уставте пропущені займенники у відповідній формі. Запишіть (*Прочитайте предложения, вставьте пропущенные местоимения в соответствующей форме. Запишите*).

... – книголюб. У ... вдома є велика бібліотека. У бібліотеці є різні книги. Оскільки ... передусім люблю читати пригодницькі та фантастичні книги, то й ... бібліотека складається переважно із книг цього жанру. Але ... читаю також і книги інших жанрів. Удома ... майже все вже прочитав. Тому ... треба десь брати книги. Мої батьки порадили ... піти до бібліотеки, щоб пошукати там щось цікаве. Коли ... прийшов до бібліотеки, то мусив спершу записатися. ... заповнив читацький квиток і тепер можу брати книги з бібліотеки.

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (*Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов*).

Міжнародну міграцію робочої сили розуміють як переміщення працездатного населення через державні кордони, із метою вступити у трудові відносини з роботодавцями в іншій країні. Зовнішня міграція має два

аспекти: еміграція, тобто виїзд працездатного населення із країни перебування для довготривалого чи постійного проживання в іншій країні; імміграція, тобто приїзд робочої сили до країни із-за кордону. Трудову міграцію представлено людьми працездатного віку, які залишають країну перебування в пошуках більш високого заробітку на певний строк. Вони не втрачають зв'язків із вітчизною, надсилають грошові перекази родичам і друзям і після закінчення строку контракту повертаються на батьківщину, тобто трудова міграція, зазвичай, є поворотною.

Міграційні потоки розвиваються хвилеподібно. Спочатку в новій країні закріплюються емігранти-піонери. Згодом до них приїжджають їхні родичі та друзі. Хвиля еміграції набирає силу, але через якийсь період спадає. Після закінчення певного часу процес повторюється – за першою хвилею емігрантів іде друга тощо.

Тема 4. Прислівник

Тема 5. Дієслово

Варіант 1

1. Уставте потрібний прислівник (Вставьте нужное наречие).

Студент ... прочитав текст. Ми ... слухали викладача. Сьогодні ми ... написали диктант. Викладач ... пояснив нову тему. Моя подруга ... заспівала українську пісню. Ми ... говорили на перерві. Вулицею ... проїхала машина.

Прислівники: *швидко, добре, уважно, правильно, повільно, тихо, голосно.*

2. Поставте дієслова з дужок у відповідній формі (Поставьте глаголы в соответствующей форме).

1. Ми (навчатися) в університеті. 2. Він (вивчати) міжнародне право. 3. Ви (знати), що лекція відбудеться в аудиторії № 15? 4. Марія (іти) в аптеку. 5. Віктор (працювати) на заводі. 6. Вони (читати) газету "Вечірній Харків". 7. Ти (йти) на заняття? 8. Я (любити) інформатику. 9. Він (любити) футбол. 10. Ви (любити) поезію? 11. Ви (знати), що Дніпро – найбільша річка в Україні? 12. Оксана (писати) лист сестрі. 13. Микола (перекладати) текст. 14. Микола і Андрій (іти) у спортивний зал. 15. Викладач (пояснити) студентам новий матеріал. 16. Я (жити) в Харкові, а він (жити) в Києві. 17. Сьогодні ми (іти) на лекцію.

3. Запишіть відповідь за зразком (Запишіте ответ по образцу).

Зразок (образец): – Ти пишеш листа?

– Так, я пишу листа другу.

– Ні, я читаю підручник.

1. Ти читаєш газету? 2. Ти працюєш на комп'ютері? 3. Ти любиш футбол? 4. Ти йдеш в аптеку? 5. Ти біжиш у спортзал? 6. Ти п'єш каву? 7. Ти ходиш до їдальні? 8. Ти хочеш чаю? 9. Ти будеш економістом?

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов).

Аналіз тенденцій розвитку сучасних міжнародних економічних відносин свідчить, що розпочинається новий етап еволюції – утворення надпотужних загальних економічних систем і, урешті-решт, формування всесвітнього єдиного господарства. Сучасне виробництво орієнтується не на національні або регіональні масштаби, а на світовий економічний простір.

Нові форми міжнародних економічних відносин, пов'язані з поширенням передового досвіду, відображають еволюцію у способах використання іноземних капіталів у тих чи тих державах. Для одних це означає досягнення світового лідерства, для інших – подолання відставання та вихід із зони периферії. Поглиблення міжнародного поділу праці відбувається на основі все більшої конкурентної боротьби. Основною конкурентною перевагою є порівняння наукових потенціалів і технологічних можливостей, якими володіють країни.

Характерною рисою сучасного світового господарства є розподіл технологічної влади. Наслідком цього є спеціалізація розвинених країн на експорті наукомістких виробів. Країни, що розвиваються, вимушені експортувати ресурсномісткі та трудомісткі вироби. Такий розподіл технологічної влади дозволяє "консервувати" систему міжнародних економічних відносин "ядро – периферія". Загалом на початку XXI ст. значні темпи зростання демонструють усі форми міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля товарами за темпами зростання значно випереджає зростання національного виробництва; ще більший динамізм показує міжнародний рух капіталів; дедалі активнішим попитом на світовому ринку користуються нові технології; спостерігають помітне зростання масштабів міграції робочої сили.

Варіант 2

1. Закінчіть речення, використовуючи антоніми (*Закончите предложения, используя антонимы*).

1. Я йду швидко, а вони 2. Стілець стоїть ліворуч, а шафа –
3. Вони слухають уважно, а ти 4. Я їду далеко, а він 5. Улітку – тепло, а взимку – 6. Бігати – корисно, а сидіти – 7. Він розмовляє тихо, а вона – 8. У цій аудиторії – світло, а в моїй кімнаті – 9. Його слухати цікаво, а її 10. Вивчати математику легко, а іноземну мову... .

2. Уставте дієслово "їхати" в потрібній формі (*Вставьте глагол "ехать" в нужной форме*).

Ольга: – Добрий день, Ольго! Куди ти ... ?

Вікторія: – Добрий день, Вікторіє! Я ... в Київ. А куди ти ... ?

Ольга: – А я ... в Харків. Чому ти ... туди?

Вікторія: – Я ... в Національну бібліотеку імені В. Вернадського.

Я часто туди

Ольга: – Я теж іноді ... в Київ. Минулого тижня я ... у Київ, а зараз ... в Одесу.

Вікторія: – Що ти будеш там робити?

Ольга: – Я хочу відвідати мою сестру. Я її давно не бачила.

Вікторія: – А куди ти ... наступного місяця?

Ольга: – Спочатку ... в Полтаву, а потім ... в Дніпро.

3. Утворіть від поданих дієслів форми на -но, -то (*Образуйте от данных глаголов формы на -но, -то*).

Зразок (образец): здійснити – здійснено.

Зумовити, оцінити, скласти, виробити, зшити, зробити, узяти, передбачити, установити, написати, виявити, розпочати, прочитати, сфотографувати.

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (*Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов*).

Природно-географічні чинники, що впливають на розвиток міжнародних економічних відносин, охоплюють якісну й кількісну характеристику родовищ корисних копалин, енергетичних, водних, лісових, земельних

ресурсів, а також природно-кліматичні умови. Усі ці чинники сприяють розвитку міжнародного поділу праці. Важливу роль у розвитку міжнародних економічних відносин відіграють і природно-транспортні умови, які відображають розташування країни щодо інших країн та світових торговельних шляхів. Країни, розташовані на їхньому перетині, зазвичай, спеціалізуються на наданні посередницьких послуг фінансового, комерційного й транспортного типу.

Особливо важливий вплив цих чинників на розміщення галузей видобувної промисловості та сільського господарства. Кількісна характеристика родовищ корисних копалин, їхні фізико-технічні властивості, характер і глибина залягання визначають розмір підприємств, методи видобування та рівень економічних показників – витрати праці на виробництво одиниці продукції, собівартість продукції та рентабельність виробництва.

Варіант 3

1. Напишіть речення із прислівниками за зразком (Напишіть пропозиції з нареччями по образцу).

Зразок (образец): Учора Іван написав листа другові. Завтра я теж напишу листа другові.

1. Учора Марія подзвонила додому. 2. Учора Сергій купив нові зошити. 3. Учора мій друг приготував гарну вечерю. 4. Сьогодні студенти повторили граматику. 5. Сьогодні Маріам добре написала контрольну роботу.

2. Поставте дієслова з дужок у відповідній формі (Поставьте глаголы из скобок в соответствующей форме).

1. Ми (любити) Батьківщину. 2. Він (вивчати) міжнародне право. 3. Ви (знати), що лекція відбудеться о 12 годині? 4. Марія (іти) в аптеку. 5. Віктор (працювати) на заводі. 6. Вони (читати) газету "Вечірній Харків". 7. Ти (йти) на заняття? 8. Я (любити) музику. 9. Він (любити) футбол. 10. Ви (любити) твори Шевченка? 11. Ви (знати), що Дніпро – найбільша річка в Україні? 12. Оксана (писати) лист сестрі. 13. Микола (перекладати) текст. 14. Микола і Андрій (іти) у спортивний зал. 15. Викладач (пояснити) студентам новий матеріал. 16. Я (жити) в Харкові, а він (жити) в Києві. 17. Сьогодні ми (іти) на концерт.

3. Складіть діалоги за зразком, використовуйте такі слова (*Составьте диалоги по образцу, используйте следующие слова*): добре, погано, непогано, трохи, правильно, неправильно, швидко, повільно.

Зразок (образец): Ви, говорити, по-англійськи, по-китайськи.

– Скажіть, будь ласка, Ви говорите по-китайськи? – Ні, не говорю.

– А англійською? – Говорю, але погано.

1. Ти, читати, по-арабськи, по-українськи. 2. Джон, писати, по-англійськи, по-російськи. 3. Він, говорити, по-французьки, по-німецьки. 4. Сестра, писати, по-перськи, по-арабськи. 5. Жанна, читати, по-китайськи, по-українськи.

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (*Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов*).

Політико-правовий режим характеризується розгалуженістю гілок влади на законодавчу, виконавчу та судову. Однак потрібно врахувати й наявні моделі політичного устрою. У сучасних умовах моделлю, що переважає, є республіканська форма правління. Вона може бути парламентсько-президентською чи президентсько-парламентською. Республіканська модель правління панує в більш ніж 150 країнах світу. Окрім цієї моделі, є монархічна форма правління, яка виникла як наслідок рабовласницького устрою суспільства.

Сьогодні модернізована монархія є в понад 30 країнах світу (Європа – 12 країн, Азія – 14, Океанія – 3 країни). Королівство як форма правління діє в шістьох країнах, князювання – у чотирьох. Окремо можна виділити: герцогство, султанат, емірати та папську республіку. Як складова частина, що характеризує політико-правове середовище, виступає рівень політичної стабільності.

Рівень політичної стабільності враховує наявність політичних партій, політичних інститутів і рівень демократії. Безумовно, політико-правове середовище характеризується й рівнем політичного ризику. Він ураховує наявність або відсутність у країні-покупця заборони на імпорт, страйк, перевезення й конвертацію валютних надходжень, можливу націоналізацію,

експропріацію та інші негативні явища, які стримують рух інвестиційних коштів. Зрозуміло, що політико-правове середовище враховує й рівень законодавчого забезпечення регулювання зовнішньо-економічних відносин.

Варіант 4

1. Напишіть замість крапок потрібний прислівник (*Напишите вместо точек нужное наречие*).

- Це місто Харків. Тут ... працювати.
- Я працюю ... від майдану Свободи.
- Харкову... понад 350 років.
- Я знаю це місто.
- Я ... пишаюся містом Харковом.
- І моя подруга живе
- Я ... скучив за тобою, друже мій!

Прислівники: *недалеко, дуже, тут, завжди, вже, добре.*

2. Закінчіть речення, використовуючи прислівники (*Закончите предложения, используя наречия*).

1. Це глибоке озеро. Тут глибоко, а там 2. Вона написала диктант добре, а він 3. Це темна кімната. Тут темно, а там 4. На моєму кріслі сидіти м'яко, а на твоєму ... 5. Я слухаю музику часто, а він Мені весело, а йому 6. Сьогодні я почуваюся добре, проте він 7. Узимку в парку холодно, але влітку 8. Він їде машиною повільно, але його брат літаком

3. Поставте дієслова з дужок у теперішньому та майбутньому часі (*Поставьте глаголы из скобок в настоящем и будущем времени*).

1. Я (вчити) цей вірш. 2. Ти (дати) мені цю книжку. 3. Він (бути) економістом. 4. Ми (бігти) дуже швидко. 5. Я (любити) свою Батьківщину. 6. Ми не (терпіти) неправди.

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (*Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов*).

Економічна й політична системи зумовлюють законодавчу систему. Законодавча система – це правила й закони, які регулюють поведінку

людей та організацій, а також процеси, що використовують для впровадження цих законів у життя. Законодавча система робить значний вплив на міжнародний бізнес.

Найбільш істотний вплив здійснюють такі законодавчі та правові складові: податковий режим; регулювання цін; валютне регулювання; регулювання трудових відносин; антимонопольне законодавство; регулювання експортно-імпортних операцій (зокрема товарів, послуг, капіталів); захищеність прав власності; регулювання міжнародного руху робочої сили. Для визначення ступеня розвиненості й ефективності законодавчого середовища в міжнародній практиці використовують індекс прозорості або індекс непрозорості, який складають фахівці міжнародної аудиторської та консалтингової компанії PriceWaterhouse-Coopers (PWC) із 2000 р. Цей індекс розраховують на основі характеристики п'яти чинників (корупція, законодавча система, макроекономічна політика, стандарти бухгалтерського обліку, система державно-правового регулювання бізнесу).

Із 61 країни, які були дослідженими, найбільша непрозорість є характерною для Китаю – 87 балів зі 100 можливих, Росії – 84, Чехії – 71 тощо; найменша – для Великої Британії – 38, США – 36, Сінгапуру – 29. Таким чином, політико-правове середовище міжнародних економічних відносин – це зведення загальних правил підприємницького права та норм господарської поведінки, які складаються у єдине правове поле в міру вироблення норм міжнародного, приватного, цивільного права.

Тема 6. Способи вираження смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій

Варіант 1

1. Де перебуває людина? Напишіть відповідь за зразком (Где находится человек? Напишите ответ по образцу).

Зразок (образец): Покажіть мені, будь ласка, цю книжку. Він прийшов у бібліотеку.

1. Дайте мені три конверти. 2. Скажіть, будь ласка, де розташовано автовокзал? Я вперше у Харкові. 3. Цей автобус їде на вулицю Сумську? Я не знаю, де є ця вулиця. 4. Покажіть мені цей зошит. Я хочу його купити. 5. Я турбуюся про мого хворого батька, якому зробили операцію.

Я хочу відвідати його. 6. Я хочу подивитися виставу. Завтра буде її прем'єра. 7. Мені сподобався Львів. Це таке зелене місто. 8. Цей український співак дуже гарно співає, я хочу його послухати.

2. Складіть речення зі слів (Составьте предложения из слов):

1. Оксана, звати, її.
2. Часто, вона, слухати, музика.
3. Вчитися, він, університет, в.
4. Відпочивати, вона, вдома.
5. Приїхати, вони, Китай, з.
6. Вивчати, українська мова, вони.

3. Запишіть на місці крапок відповідний сполучник (який, яка, яке, які, котрий, котра, котре, котрі) у правильній формі (Запишите на месте точек соответствующий союз (который, которая, которое, которые, который, которая, которое, которые) в правильной форме).

1. Це той студент, ... недавно приїхав із Марокко. 2. Я хочу таке завдання, ... можна швидко виконати. 3. Люди готуються до зими, ... незабаром настане. 4. Мама завжди співала такі пісні, ... я теж добре знав. 5. На вікно сів той птах, ... я вчора годував. 6. Сьогодні було таке сонце, ... нагадувало мені літо. 7. Це був той велосипед, ... мені подарував батько.

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов).

Соціально-культурне середовище міжнародних економічних відносин – система соціально-культурних чинників, які визначають поведінку суб'єктів міжнародних економічних відносин (соціальні норми поведінки людей, їхні цінності в різних країнах; норми ділової етики; звички тощо). Безумовно, що такі показники, як ставлення населення до релігії, до праці, рівень розвитку освіти, організація медичного забезпечення, організація відпочинку громадян, є складовими частинами, що характеризують соціально-культурне середовище.

Соціально-культурне середовище містить такі основні елементи (форми вияву), як: освіта (просвіта); мова (через відмінності значень

у схожих словах можуть виникати бар'єри на шляху обміну інформацією); соціальна структура суспільства (класи, поділ за доходами тощо); релігія; політична та економічна філософія; норми поведінки; сімейні, трудові відносини.

Дослідники встановили, що саме проблеми людини, зумовлені роботою в іншій культурі, зазвичай, стають причиною невдач. Тому щоб досягти успіхів, організаціям і керівникам необхідно виявляти культурні розбіжності та відповідним чином змінювати поведінку в міжособистісних контактах, змінювати стиль і методи ділової практики та керівництва. Різні національні традиції, відмінності у вихованні, культурі зумовлюють і певну специфіку суто ділового етикету в різних країнах. Учинки й дії, пов'язані з незнанням особливостей національного етикету бізнесу, можуть негативно вплинути на результати ділової взаємодії.

Варіант 2

1. Складіть речення зі слів (*Составьте предложения из слов*):

1. Поїхати, Київ, він, до.
2. Ми, диктант, писати.
3. Цікаво, він, розповідати, подорож, про.
4. Викладачка, ця, працювати, університет, в.
5. Я, дивитися, кіно, хотіти.

2. Запишіть на місці крапок потрібний сполучник (хто, що) у правильній формі (*Запишите на месте точек нужный союз (кто, что) в правильной форме*).

1. Щасливий той, ... робить улюблену справу. 2. На кухні стоїть той стіл, ... його батько колись змайстрував. 3. Той, ... хоче бути здоровим, узимку загартовується. 4. Очерет шумів так, ... заглушав навіть думки. 5. Увесь рік цвітуть квіти, ... їх мама колись посадила. 6. Перед дівчиною стояла та, ... вона вже не сподівалася побачити.

3. Замість крапок запишіть потрібне дієслово (*Вместо точек напишите нужный глагол*): *вивчати, допомагати, лікувати, замерзають, падають, йде*.

а) після закінчення школи я буду ... медицину. Я б хотіла ... людей. Я вважаю це важливим – ... людям, що хворіють.

б) узимку часто ... сніг. Сніжинки ... дуже густо. Усе покрито снігом. Річки, озера, струмки та ставки

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов).

Торговельну діяльність, як і будь-яку іншу підприємницьку діяльність, значною мірою регулює держава. За ступенем утручання держави в міжнародну торгівлю розрізняють протекціоністську політику й політику вільної торгівлі.

Політика вільної торгівлі характеризується державним невтручанням у зовнішню торгівлю, тобто торгівля розвивається на основі дії вільних ринкових сил попиту та пропозиції.

Протекціонізм як державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції протягом історії розвитку міжнародних торговельно-економічних відносин еволюціонував від простих державних заходів до складних систем регулювання торгівлі, що застосовують інтеграційні групи. Тому економічну, політичну та організаційну сутність сучасного протекціонізму доцільно розглянути в контексті його основних форм. Крайнім виявом протекціонізму є автаркія (від гр. *autarkeia* – самовдоволення) – політика відокремлення країни від економіки інших країн, із метою створення замкненого, національного господарства, що характеризується самозабезпеченням. Автаркія призводить до скорочення економічних зв'язків з іншими країнами, відмови від використання переваг міжнародного поділу праці та формування замкненої економіки.

Є численні причини, що визнають правомірними протекціоністські заходи для того, щоб підтримати урядові обмеження на торгівлю, але найбільш істотні аргументи може бути класифіковано так: захист виробників у слабких, неконкурентоспроможних галузях; захист власного ринку від іноземних виробників, що збувають свою низькоякісну, надлишкову продукцію за демпінговими цінами; необхідність акумулювати кошти всередині країни; надання підтримки підвищенню ділової активності; здійснення індустріалізації у слаборозвинених країнах; підтримання рівня зайнятості та скорочення безробіття; підтримання рівня життя й реальної заробітної плати; інтереси оборони країни; охорона природних ресурсів від проникнення на територію країни продуктів перероблення шкідливих виробництв тощо.

Тема 7. Особливості вживання синтаксичних конструкцій у фаховій комунікації

Тема 8. Нормативно-стильові основи професійної комунікації

Варіант 1

1. Утворіть складне речення із двох простих. Використовуйте сполучники: "тому що", "який" (Образуйте сложное предложение из двух простых. Используйте союзы: "потому что", "который").

Зразок (образец): Я навчаюся в економічному університеті. Я хочу стати менеджером. Я навчаюся в економічному університеті, тому що хочу стати менеджером.

1. Я вивчаю міжнародний менеджмент. Він мене дуже цікавить. 2. Моя сім'я живе у трикімнатній квартирі. У нас є простора вітальня, спальня для батьків і кімната для мене. 3. У мене багато друзів. Вони часто приходять до мене в гості. 4. Я сама прибираю свою кімнату. Мені подобається наводити бездоганну чистоту. 5. Ми маємо виробничу практику. Вона проходить у банку.

2. Запишіть речення, зверніть увагу на узгодженість прикметників з іменниками (Запишите предложения, обратите внимание на согласование имен прилагательных с именами существительными).

Іноземні студенти вивчають українськ... мову. Вони читають університетськ... розклад. Там висить їхня нов... програма. Студент пише правильн... відповідь. Ми виконуємо практичн... завдання. Марія знає правильн... рішення. Завтра починається зимов... сесія. Ніколь складає усн... іспит.

3. Напишіть діалог на тему "Для чого я вивчаю іноземні мови" (Напишите диалог на тему "Для чего я изучаю иностранные языки").

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов).

Історично першим і тривалий час основним інструментом протекціонізму в торгівлі був митний тариф. Такий протекціонізм називають

тарифним і в чистому вигляді в сучасній зовнішньоторговельній політиці майже не застосовують.

Політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції може ґрунтуватися також на вживанні таких нетарифних заходів, як ліцензування та квотування, "добровільне" обмеження експорту, встановлення мінімальних імпорتنих цін, застосування високих імпорتنих податків і механізму імпорتنих депозитів, адміністративних формальностей та технічних бар'єрів тощо. Такий тип протекціонізму будуть називати нетарифним.

Нетарифними за походженням є ще два типи протекціонізму: неопротекціонізм і так званий прихований протекціонізм.

Неопротекціонізм – це обмеження на міжнародну торгівлю, що вводять країни на доповнення до традиційних (тарифних) форм обмеження небажаного імпорту товарів. До неопротекціоністських, зазвичай, належать такі заходи додаткового тиску на експортера товарів/послуг до окремої країни, як добровільне обмеження експорту, технічні бар'єри, адміністративні формальності, упорядкування торговельних угод.

Про прихований протекціонізм доречно говорити тоді, коли важко відокремити заходи внутрішньої економічної політики від протекціонізму, тобто національні та закордонні суб'єкти господарської діяльності опиняються в однаковій ситуації, але, унаслідок різного рівня економічного розвитку країн, відмінностей у конкурентоспроможності товарів іноземні партнери сприймають ці заходи як протекціоністські. Засоби нетарифного, прихованого та неопротекціонізму ефективно використовують індустріально розвинені країни, захищаючи внутрішні ринки від небажаного за асортиментом або обсягами імпорту товарів чи послуг із менш розвинених країн. Зрозуміло, що жодна зовнішньоторговельна політика не може ґрунтуватися тільки на нетарифних заходах. На практиці кожна країна застосовує змішаний протекціонізм як поєднання тарифних і нетарифних методів та інструментів впливу на процес досягнення національних торговельно-економічних інтересів.

Варіант 2

1. Замініть подані далі речення на речення з дієсловами руху "іти", "їхати" (Замените перечисленные ниже предложения на предложения с глаголами движения "идти", "ехать").

1. Улітку ці студенти були на батьківщині. 2. Після занять він був у деканаті. 3. Минулого понеділка вона була в Харкові. 4. Минулого

тижня я був у банку. 5. Узимку вони були в горах. 6. Уранці ми були на пошті. 7. У місті вони були в історичному музеї. 8. У липні моя сім'я була в селі. 9. Учора ти був на заняттях?

2. Утворіть прості речення, зверніть увагу на узгодження прикметників з іменниками (*Образуйте простые предложения, обратите внимание на согласование имен прилагательных с именами существительными*).

Зразок (*образец*): Харківськ... університет. Я вступив до Харківського університету.

Фінасов... факультет, цікав... заняття, економічн... система, дитяч... мрія, молодш... сестра, старш... брат, нов... спеціальність, сучасн... смартфон, невелик... організація, інноваційн... менеджмент, майбутн... менеджер.

3. Напишіть діалог на тему "Мої захоплення" (*Напишите диалог на тему "Мои увлечения"*).

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (*Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов*).

Класичним та основним інструментом зовнішньоторговельної політики є митні тарифи. Митний тариф – це систематизований перелік ставок мита. Мито – це податок на імпорт або експорт товарів у момент перетину ними митного кордону держави. Мита класифікують за такими напрямками:

I. За напрямом руху товару: імпортні – трапляються найчастіше, їх застосовують для захисту національного виробництва, рівня внутрішніх цін, а також для фіскальних і політичних цілей; експортні – перешкоджають проникненню вітчизняних товарів на закордонні ринки, застосовують значно рідше, зазвичай коли спостерігають недостачу тієї чи тієї продукції всередині країни, а також із фіскальною метою; транзитні – застосовують дуже рідко.

II. За способом установлення: адвалорні – є найбільш поширеними, установлюють у відсотках від ціни товару. Середній рівень ставок

адвалорних мит – 6 %; специфічні – установлюють в абсолютному обчисленні на одиницю вимірювання; комбіновані (змішані) – установлюють двома способами, зазначеними раніше.

III. За ставкою мита: максимальні – без погодження з іншими країнами на підставі законодавчих актів або адміністративних розпоряджень виконавчої влади; мінімальні – установлюють, відповідно до двосторонніх і багатосторонніх договорів. Ці мита іноді називають конвенціональними (договірними); ставки преференційних мит – розмір яких є нижчим від мінімальних ставок, установлюють для країн-партнерів за участю в регіональних об'єднаннях.

IV. За напрямом дії мит: преференційні – установлюють, із метою створення сприятливих умов для торгівлі яким-небудь товаром або з якою-небудь країною; дискримінаційні, серед яких можна виділити такі: відповідні, які є реакцією на певні дії партнера, що можуть поширювати на всю торгівлю або на окремі товарні групи та встановлюють для впливу на партнера, із метою скорочення застосовуваних ним обмежень; компенсаційні, які є реакцією на субсидії експортерам в інших країнах і встановлюють, із метою вирівнювання умов торгівлі; антидемпінгові, які є різновидом компенсаційних мит і встановлюють, із метою протидії демпінгові.

Варіант 3

1. Використайте подані далі конструкції та напишіть про свої плани на майбутнє (Используйте предложенные конструкции и напишите о своих планах на будущее):

планувати;

хотіти + інфінітив АБО + Знахідний відмінок (O4);

мріяти (про);

бажати + інфінітив АБО + Родовий відмінок (O2);

прагнути;

збиратися + інфінітив;

стати (ким? чим?) => Орудний відмінок (O5);

бути (ким? чим?) => Орудний відмінок (O5);

працювати (ким? чим?) => Орудний відмінок (O5);

вчитися на (кого? що?) => Знахідний відмінок (O4).

2. Утворіть прості речення, зверніть увагу на узгодження прикметників з іменниками (*Образуйте простые предложения, обратите внимание на согласование имен прилагательных с именами существительными*).

Зразок (*образец*): факультетськ... аудиторія. Ліворуч є факультетська аудиторія.

Міськ... автобус, економічн... університет, нов... гуртожиток, університетськ... бібліотека, фінансов... факультет, фундаментальн... база, базов... курс, основн... емітент, ринков... ціни, математичн... формула, грошов... політика, валютн... операції.

3. Напишіть діалог на тему "Мій факультет" (*Напишите диалог на тему "Мой факультет"*).

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (*Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов*).

Ступінь впливу держави на міжнародну торгівлю останніми роками значно зріс, унаслідок розширення форм і методів нетарифних торговельних обмежень. За різними оцінками сьогодні їх нараховують понад 50 видів. Нетарифні методи обмеження торгівлі особливо часто використовують розвинені країни. На початок XXI ст. в середньому 15 % товарів, що імпортують країни ЄС, США і Японія, підпадали під основні нетарифні обмеження: імпорتنі квоти, добровільні обмеження експорту та антидемпінгові заходи. Оскільки вони є менш відкритими, ніж митні збори, нетарифні бар'єри дають більше можливостей для довільних дій урядів і створюють значну невизначеність у міжнародній торгівлі.

Нетарифні бар'єри поділяють на три групи:

I. Заходи, спрямовані на пряме обмеження імпорту, із метою захисту певних галузей національного виробництва: квоти (контингенти), ліцензії, компенсаційні збори, імпорتنі депозити, а також антидемпінгові та компенсаційні мита.

II. Заходи адміністративного характеру, що безпосередньо не спрямовані на обмеження зовнішньої торгівлі, але приводять до аналогічного результату: митні формальності, технічні та санітарні стандарти й норми, вимоги до пакування та маркування.

III. Інші заходи, безпосередньо не спрямовані на обмеження зовнішньої торгівлі, але дія яких найчастіше призводить саме до цього результату.

Є також поширена класифікація нетарифних бар'єрів за механізмами дії, за якою їх поділяють на такі категорії:

паратарифні заходи, до яких належать інші, окрім мит, платежі, стягнуті під час увезення іноземних товарів: різні митні збори, внутрішні податки, спеціальні цільові збори. Офіційно ці заходи вживають не з метою регулювання зовнішньої торгівлі, але вони роблять на неї істотний вплив;

заходи контролю за цінами, спрямовані на захист інтересів національних товаровиробників (компенсаційні й антидемпінгові процедури та мита);

фінансові заходи, що передбачають особливі правила здійснення валютних операцій для регулювання зовнішньої торгівлі;

кількісне регулювання, тобто встановлення кількісних обмежень на ввезення та вивезення товарів (квоти або контингенти);

автоматичне ліцензування, тобто спостереження (моніторинг) за обсягами й напрямками товаропотоків;

державна монополія зовнішньої торгівлі загалом або на окремі товари;

технічні бар'єри, тобто контроль за відповідністю імпортованих товарів національним стандартам, зокрема якості та безпеки.

Варіант 4

1. Напишіть про свої плани на майбутнє, використовуючи такі фрази (*Напишите о своих планах на будущее, используя следующие фразы*):

Наступного тижня я ... Наступного місяця ... Наступного року ...
За рік ... За два роки ... За чотири роки ... За шість років ... За вісім років ...
... За десять років ... За двадцять років ...

2. Утворіть прості речення, зверніть увагу на узгодження прикметників з іменниками (*Образуйте простые предложения, обратите внимание на согласование имен прилагательных с именами существительными*).

Зразок (*образец*): велик... місто. Харків – це велике місто.

Якісн... послуги, нов... автобус, велик... майдан, міськ... рада, осінн... ярмарок, фінансов... факультет, факультетськ... гімн, базов... рівень, основн... елемент, ринков... ціна, магістерськ... диплом.

3. Напишіть діалог на тему "Мій університет", використовуючи подані далі словосполучення (Напишите диалог на тему "Мой университет", используя представленные ниже словосочетания):

Навчальна робота, майбутня професія, система оцінювання, напрями підготовки, моніторинг успішності, контроль за знаннями, правильна відповідь, відповідальне рішення, важлива мета, маркетингові стратегії, семінарські заняття, великі зусилля, іноземні мови, економічний університет, нова спеціальність, цікаві заняття, наш деканат, успішне навчання.

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов):

Квоти (контингенти) розуміють як обмеження у вартісному або фізичному обчисленні, що вводять на імпорт або експорт товару на певний період. У разі встановлення квоти на рівні 0 виникає ембарго, тобто заборона на імпорт або експорт. Квоту може бути встановлено на рівні, вищому за можливий імпорт або експорт. Тоді вона не є обмеженням, а тільки засобом контролю за рухом того чи того товару.

Експортні квоти застосовують рідко, тільки в разі гострого дефіциту окремої продукції у країні, а також для досягнення політичних цілей (дискримінаційного характеру).

Імпортні квоти застосовують для захисту національного виробництва від іноземної конкуренції, скорочення безробіття, поліпшення платіжного балансу, контролю за рухом товарів. Наявні квоти є глобальними, установлюваними на імпорт певного товару з усіх або групи країн; і сезонними. Наприклад, у США за допомогою квот регулюють імпорт деяких сортів сиру, шоколаду, бавовни, горіхів, морозива, кави, сталі тощо.

Однією із різновидів квот є угоди про "добровільне" обмеження експорту, що поширюють на продукцію переважно тих галузей, що перебувають у кризовому стані. "Добровільність" у цьому разі є відносною, тому що такі угоди підписують під тиском імпортерів. Обсяг експорту встановлюють за окремими видами товару на певний період. На початок ХХІ ст. близько 15 % імпорту розвинених країн стримували угодами про "добровільне" обмеження експорту.

Іншим різновидом квот є так звані тарифні квоти. У межах установлених квот товари імпортують без стягування мит, а коли імпорт перевищує

встановлений ліміт, стягують високі мита. Наприклад, у США подібними заходами регулюють імпорт молока, риби, картоплі та деяких типів мотоциклів. Квоти, звичайно, розподіляють на основі ліцензій, що є в цьому разі дозволом на експорт або імпорт. Їх видає держава через спеціальні уповноважені відомства на здійснення зовнішньоторговельних операцій із зарахованими до відповідних списків товарами.

Варіант 5

1. Напишіть правильно речення (*Напишите правильно предложения*).

1. Якби ти (мати) час в суботу, ми (могли) ... подивитися фільм разом. 2. Якби я не (бути) втомленою, я (піти) ... з тобою. 3. Якби ми не (поспішати), ми (запізнитися) ... на заняття. 4. Якби завтра (бути) тепла погода, діти (піти) ... у парк. 5. Якби ти (взяти) парасолю вчора, ти не (змокнути) 6. Якби він (викликати) таксі, ми (бути) ... вже на вокзалі. 7. Якби вона (купити) квитки, вона (піти) ... на концерт. 8. Якби я (читати) книгу вночі, я не (могли) ... заснути.

2. Напишіть відповіді на запитання (*Напишите ответы на вопросы*).

Зразок (*образец*): Кого запитувала Марія? (нові подруги). Марія запитувала нових подруг.

1. Кого слухав студент? (молодий перекладач). 2. Що бачила Тилла? (великий майдан). 3. Кого розуміє Ахмед? (старі друзі). 4. Що писатимуть студенти завтра? (контрольна робота). 5. Що вивчатиме брат? (українська мова). 6. Що Ви читали вчора? (цікаві статті). 7. Що ти зараз повторюєш? (нова тема). 8. Кого знають подруги? (іноземний студент). 9. Кого ми чекатимемо? (старий викладач). 10. Що Ви перекладаєте? (українська фраза).

3. Напишіть діалог на тему "Моя майбутня професія" (*Напишите диалог на тему "Моя будущая профессия"*).

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять економічних термінів (*Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять экономических терминов*).

Охорона здоров'я та довкілля не є перешкодою в міжнародній торгівлі, але побічно може на неї впливати. Коли до імпортованих

товарів застосовують особливі технічні вимоги, це спричинює додаткові витрати, пов'язані зі зміною технології та отриманням відповідного сертифіката якості.

До додаткових платежів зараховують різні адміністративні, митні, гербові, статистичні, прикордонні збори, що так само, як і мита, сприяє обмеженню імпорту. Їх застосовують у тих випадках, коли використання мита політично не вигідним, і встановлюють автономно, на відміну від мит, які, переважно, є договірними. У розвинених країнах прийнято, що податки мають застосовувати так, щоб вони були нейтральними щодо зовнішньої торгівлі, тобто імпортовані товари мають обкладати внутрішніми податками так само, як і національну продукцію.

Однак на практиці цієї умови дотримуються не завжди. Але навіть якщо умову нейтральності внутрішніх податків щодо зовнішньої торгівлі виконують, виникає проблема подвійного оподаткування (під час експорту та під час імпорту), тобто конкурентоспроможність зазначеного товару знижується. Держава може встановлювати валютні обмеження, тобто визначати спосіб використання валюти, а також зобов'язувати діставати дозвіл на оплату у валюті.

Наслідки ті самі, що й під час кількісних обмежень. Можна застосовувати й інші нетарифні обмеження зовнішньої торгівлі, наприклад, використання внутрішніх фінансових і грошово-кредитних заходів, метою надання яких є покриття частини витрат національних виробників для підвищення їхньої конкурентоспроможності на світових ринках. Серед таких заходів можна виокремити експортні субсидії, податкові пільги, кредитування експортерів та ін.

Варіант 6

1. Напишіть про свої плани на майбутнє, використовуючи фрази. *(Напишите о своих планах на будущее, используя фразы).*

Цього року я ... Цього місяця ... За рік ... За три роки ... За чотири роки ... За п'ять років ... За сім років ... За дванадцять років ... За тридцять років

2. Прикметники, що в дужках, поставте в потрібному відмінку. Підкресліть підмет і присудок у цих реченнях *(Имена прилагательные,*

которые в скобках, согласуйте в нужном падеже. Подчеркните подлежащее и сказуемое в данных предложениях).

Україна розташована у (Східна) Європі. Її площа нараховує 603 700 (квадратні) кілометрів. Клімат і чорнозем є дуже сприятливими для (економічне) життя країни. Вона межує з (Білорусь) на півночі, (Польща), (Словаччина та Угорщина) – на заході, (Румунія та Молдова) – на південному заході, (Росія) – на сході та північному сході. На півдні та південному сході омивається (Чорне й Азовське моря). Згідно з одним із досліджень, в Україні розташовано географічний центр Європи (в Закарпатська область).

3. Напишіть діалог на тему "Моя країна" (Напишіть діалог на тему "Моя страна").

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Випишіть із тексту п'ять технічних термінів. (Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Выпишите из текста пять технических терминов).

Україна – потенційно багата країна. Її господарський комплекс становлять такі види промисловості, як важке машинобудування, чорна та кольорова металургія, суднобудування, виробництво автобусів, легкових і вантажних автомобілів, тракторів та іншої сільськогосподарської техніки, тепловозів, верстатів, турбін, авіаційних двигунів і літаків, обладнання для електростанцій, нафтогазової та хімічної промисловості тощо. Наша країна є потужним виробником електроенергії.

В Україні налагоджено виробництво ракетноносіїв, супутників та обладнання для дослідження космосу. Україна є значним виробником військової техніки – танків, військово-транспортних літаків, зенітно-ракетних комплексів, оптичного обладнання.

Літаки "АН", екскаватори, точні верстати, електрозварювальні прилади виготовляють за новітніми технологіями, які відповідають найвищим світовим стандартам.

Україна є транзитною державою, через яку проходить п'ять із десяти міжнародних транспортних коридорів Європи. У нашій державі розвинуто всі сучасні види транспорту – залізничний, автомобільний, річковий, морський, трубопровідний і повітряний. В Україні є такі морські порти: Одеса, Чорноморськ, Херсон – та судноплавні ріки: Дніпро, Десна,

Прип'ять, Дністер, Дунай. Міжнародні аеропорти є в Києві, Харкові, Львові, Дніпрі, Одесі.

Тема 9. Текст як форма реалізації мовно-професійної діяльності

Тема 10. Спілкування як інструмент професійної діяльності

Варіант 1

1. Складіть речення, використовуючи форми дієслів (*Составте предложения, используя формы глаголов*).

1. Джон, гори, їхати – їздити, сьогодні. 2. Іван, четвер, університет, іти – ходити. 3. Ольга, робота, їхати – їздити. 4. Микола, бібліотека, іти – ходити, вчора. 5. Оксана, їхати – їздити, Дніпро, неділя. 6. Наталя, кіно, іти – ходити, субота. 7. Студенти, їхати – їздити, Одеса, недавно.

2. Напишіть відповіді на запитання (*Напишите ответы на вопросы*).

Зразок (*образец*): Про що студенти запитували? (фінансовий менеджмент). Студенти запитували про фінансовий менеджмент.

1. Про що Богдан читатиме? (економіка України). 2. Про що студенти слухали? (борг країни). 3. Про що Олена Петрівна говорила? (єврокредит) 4. Про що Андрій запитує? (банкрутство) 5. Про кого Ольга Миколаївна запитувала? (бухгалтер). 6. Про що Олександр Володимирович розповідав? (резерви підприємства). 7. Про що говорили на конференції? (реєстр платників). 8. Про що Чен писатиме у статті? (імпорт та експорт Китаю).

3. Напишіть невеликий текст на тему "Що я знаю про професію юриста" (*Напишите небольшой текст на тему "Что я знаю о профессии юриста"*).

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Поставте п'ять запитань до тексту (*Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Поставьте пять вопросов к тексту*).

У Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця є факультет економіки і права. Тут навчають різних юридичних наук майбутніх фахівців у галузі юриспруденції. Юриспруденція вивчає право як особливу систему соціальних норм, тобто правил

поведінки людей у суспільстві. Вона вивчає також правові норми організації та діяльності держави та політичної системи суспільства.

Слово "юриспруденція" у перекладі з латині *jurisprudentia* означає правознавство. Правознавство є найстарішою суспільною наукою. Вона зароджувалася разом із давньогрецькою філософією, із виникненням та розвитком права. Юрист, або правознавець, – це фахівець, який займається правознавством, фахівець у галузі права. Ця професія вимагає від людини присвятити все своє життя лозунгові: "Знати право, служити праву, захищати право". Право – це система загальнообов'язкових соціальних норм поведінки людей, що охороняє держава.

Юристи здійснюють нормотворчу діяльність. Вони безпосередньо розробляють формулювання законів, постанов, указів; редагують і переглядають зміст правової документації.

У праві особливо вирізняють юридичні акти, тобто документи, які видає держава. Є нормативні та індивідуальні акти.

Нормативні акти – це юридичні документи, за допомогою яких установлюють, застосовують чи скасовують норми права.

Індивідуальні акти – це юридичні документи, за допомогою яких норми права реалізують у житті.

Найважливішим нормативним актом є Конституція країни, яка визначає основні права, свободи та обов'язки кожного громадянина в політичному, соціальному та культурному житті суспільства.

Варіант 2

1. Утворіть словосполучення і запишіть їхню. Поясніть їхню будову. Із п'ятьма словосполученнями складіть прості речення (Образуйте словосочетания и запишите их. Объясните их строение. С пятью словосочетаниями составьте простые предложения).

Зразок (образец): Оплатити (х) витрати – дієсл.(х) + імен. у зн. в. без прийм. державн... право. Зараз ми вивчаємо державне право зарубіжних країн.

Державн... право, фінанси підприємств..., брати кредит..., фонд страхуван..., тариф на газ, довати завдаток..., наявн... активи, купувати товар..., висок... рейтинг, бухгалтерськ... облік, стягувати податок..., основн... закон, управляти економік..., ринок прац..., досвідчен...

експерт, депозит банк..., мал... відсоток, велик.... підприємство, виконувати статут.

2. Запишіть речення правильно (*Запишите предложение правильно*).

Зразок (*образец*): Ван приїхав до Харкова і пішов у гуртожиток. Приїхавши до Харкова, Ван пішов у гуртожиток.

1. Ми відвідали батьків, а потім поїхали на роботу. ... батьків, ми поїхала на роботу. 2. Вчора я запізнилася на автобус на одну годину, а потім викликала таксі. Вчора, ... на автобус на одну годину, я викликала таксі. 3. Він зробив домашнє завдання, а потім пішов до театру. ... домашнє завдання, він пішов до театру. 4. Я виконала завдання і пішла на роботу. ... завдання, я пішла на роботу. 5. Він закінчив справу, а потім пішов гуляти. ...справу, він пішов гуляти. 6. Моя дочка повечеряла, а потім пішла дивитися фільм у кінотеатр. ..., моя дочка пішла дивитися фільм у кінотеатр. 7. Студенти попрощалися і вийшли з аудиторії. ..., студенти вийшли з аудиторії.

3. Напишіть невеликий текст на тему "Що я знаю про професію менеджера" (*Напишите небольшой текст на тему "Что я знаю о профессии менеджера"*).

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Поставте п'ять запитань до тексту (*Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Поставьте пять вопросов к тексту*).

Сьогодні менеджер – одна з основних та найбільш затребуваних професій. "Менеджер" – слово англійського походження: *manager* від *manage* – управляти, тобто фахівець із управління. Це слово зараз активно використовують в українській мові. Професія менеджера має низку особливостей.

Менеджер – це керівник, і в нього завжди є підлеглі. Менеджер може бути підприємцем, тобто управляти власною справою (мати власну справу), а може бути й найманим працівником. Менеджери очолюють державні та громадські організації.

Сучасний менеджер потребує особливої уваги. Його ефективна діяльність є потрібною там, де він працює. А це може будь-яка організація,

фірма, компанія. Тому діяльність менеджера є неможливою без вищої освіти. Багато закладів вищої освіти дають змогу студентам здобути економічну освіту за спеціальностями: "управління персоналом", "менеджер організації", "державне та муніципальне управління" та ін.

Знання, які здобувають студенти з тієї чи тієї спеціальності, є важливими. Від менеджера залежить, як саме він організовує роботу в колективі.

Отже, сучасний менеджер має використовувати не лише особисті риси, але й виявити адміністративні, професійні та психологічні здібності керівника колективу.

Від злагодженої роботи колективу під керівництвом менеджера залежить, наскільки якісно здійснюють усі ті виробничі процеси, які на нього покладають.

Варіант 3

1. Утворіть словосполучення і запишіть їх. Поясніть їх будову. Із п'ятьма словосполученнями складіть прості речення (Образуйте словосочетания и запишите их. Объясните их строение. С пятью словосочетаниями составьте простые предложения).

Зразок (образец): ділов... зв'язки. Україна має ділові зв'язки з європейськими партнерами.

Достатн... потенціал, швидк... розвиток, природн... умови, міжнародн... торгівля, географічн... положення, вугільн... запаси, залізн... руда, українськ... підприємства, ділов... зв'язки, експортн... продукція, будівельн... матеріал, кольоров... метали, ринков... структура, приватизація державн... підприємств, демонополізація економічн... галузей, залучення іноземн... капіталу, проведення банківськ... реформ.

2. Утворіть від поданих дієслів форми на -но, -то. Напишіть із ними речення. (Образуйте от данных глаголов формы на -но, -то. Напишите с ними предложения).

Зразок (образец): здійснити – здійснено. Здійснено попередню оплату постачальників.

Оцінити, скласти, сфотографувати, виробити, взяти, написати, зшити, зробити, передбачити, встановити, виявити, розпочати, прочитати, сказати, дослідити, проаналізувати, виявити.

3. Напишіть невеликий текст на тему "Що я знаю про професію програміста" (*Напишите небольшой текст на тему "Что я знаю о профессии программиста"*).

4. Прочитайте текст. Складіть план цього тексту. Поставте п'ять запитань до тексту. (*Прочитайте текст. Составьте план этого текста. Поставьте пять вопросов к тексту*).

Сьогодні, у період інформаційного ХХІ століття, дуже популярною стала професія програміста. Програміст – це людина, яка пише програми для комп'ютерів та інших обчислювальних приладів.

Щоб працювати програмістом, необхідно мати відповідну освіту. Для цього треба навчатися в закладі вищої освіти, де можна опанувати таку спеціальність.

Якщо ви вибрали професію програміста, будьте готові до постійного навчання. Професія ця є складною та багатогранною. Отже, програміст створює програми. Для написання програм використовують мови програмування. Що таке "мови програмування"? Це спеціальні ключі, тобто спеціальні ключові слова, які комп'ютер пояснює, трансформує у зрозумілий йому код.

Наприклад, найбільш відомою є мова програмування С, яку використовують у найрізноманітніших сферах: програмуванні простих електронних плат, потужних серверних та клієнтських програм, створенні інформаційних систем, написанні драйверів. Що ж таке "драйвер"? Драйвер (англ. *driver*, укр. "водій, керівник") – це комп'ютерна програма, за допомогою якої операційна система дістає доступ до певного приладу чи частини апаратного забезпечення.

Якщо професія програміста вас зацікавила, вступайте на факультет інформаційних технологій Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. Бажаємо успіхів!

Рекомендована література

Основна

1. Гайдамака Г. Г. Збірник завдань з фонетики української мови для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання / Г. Г. Гайдамака. – Харків : ХНЕУ, 2010. – 50 с.

2. Гайдамака Г. Г. Практичний курс з української мови для студентів-іноземців : навч.-практ. посіб. / Г. Г. Гайдамака, Л. С. Данкіна, О. С. Черемська. – Харків : ХНЕУ, 2011. – 140 с.

3. Дьолог О. С. Збірник вправ і завдань для самостійної роботи з навчальної дисципліни "Українська мова (за професійним спрямуванням)" для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання / О. С. Дьолог, І. І. Сметана. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 64 с.

4. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. – 602 с.

5. Підгородецька І. Ю. Завдання для практичних занять з навчальної дисципліни "Українська мова (за професійним спрямуванням)" для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання / І. Ю. Підгородецька, С. Ю. Сокол. – Харків : ХНЕУ, 2012. – 88 с.

6. Черемська О. С. Українська мова (за професійним спрямуванням) : навчально-практичний посібник для іноземних студентів усіх напрямів підготовки / О. С. Черемська, В. Г. Сухенко, Н. М. Карікова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 190 с.

Додаткова

7. Козловська Л. С. Українська мова (вступний фонетичний курс для іноземних бакалаврів-економістів) / Л. С. Козловська, І. А. Колесникова. – Київ : КНЕУ, 2010. – 203 с.

8. Основи наукового мовлення : навч.-метод. посіб. / уклад. Т. В. Симоненко. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2005. – 80 с.

9. Професійно орієнтовані тексти для студентів-іноземців денної форми навчання / уклад. Г. Г. Гайдамака, І. Ю. Підгородецька. – Харків : ХНЕУ, 2008. – 72 с.

10. Російсько-український словник наукової термінології : у 3-х кн. Кн. 1. Суспільні науки / Й. Ф. Андерш, С. А. Воробйова, М. В. Кравченко та ін. – Київ : Наукова думка, 1994. – 600 с.

11. Словник іншомовних слів / уклад.: Л. О. Пустовіт, О. І. Скопенко, Г. М. Сjuta та ін. – Київ : Довіра ; УНВЦ "Рідна мова", 2000. – 1018 с.

12. Тексти та завдання з наукового стилю мови з навчальної дисципліни "Українська мова (за професійним спрямуванням)" для іноземних студентів усіх 9 напрямів підготовки всіх форм навчання / уклад. О. С. Черемська, І. М. Шелепкова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 56 с.

13. Черемська О. С. Практичні та контрольні завдання з навчальної дисципліни "Українська мова" для студентів-іноземців усіх напрямів підготовки всіх форм навчання / О. С. Черемська, Г. Г. Гайдамака. – Харків : ХНЕУ, 2011. – 68 с.

Зміст

Вступ	3
Змістовий модуль 1. Фонетико-граматичний мінімум.	
Лексика та морфологія	5
Тема 1. Практична фонетика. Орфоепія	5
Тема 2. Лексика. Частиномовна класифікація слів. Іменник.....	5
Тема 3. Характеристика іменних частин мови. Прикметник. Займенник. Числівник	6
Тема 4. Прислівник	7
Тема 5. Дієслово	7
Змістовий модуль 2. Професійна комунікація.	
Мова і культура мовлення	8
Тема 6. Способи передавання смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій.....	8
Тема 7. Особливості вживання синтаксичних конструкцій у фаховій комунікації.....	9
Тема 8. Нормативно-стильові основи професійної комунікації	9
Тема 9. Текст як форма реалізації	10
Тема 10. Спілкування як інструмент професійної діяльності	11
Практичні завдання за темами	11
Тема 1 – 2. Практична фонетика. Орфоепія. Лексика. Частиномовна класифікація слів. Іменник	11
Тема 3. Характеристика іменних частин мови. Прикметник. Займенник. Числівник.	19
Тема 4 – 5. Прислівник. Дієслово	25
Тема 6. Способи вираження смислових відношень у мові за допомогою синтаксичних конструкцій.....	31
Тема 7 – 8. Особливості вживання синтаксичних конструкцій у фаховій комунікації. Нормативно-стильові основи професійної комунікації	35
Тема 9 – 10. Текст як форма реалізації мовно-професійної діяльності. Спілкування як інструмент професійної діяльності	45
Рекомендована література	50
Основна	50
Додаткова	50

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

**Методичні рекомендації
до виконання практичних завдань
для іноземних студентів усіх спеціальностей
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Черемська Ольга Степанівна**
Сокол Світлана Юріївна

Відповідальний за видання *О. С. Черемська*

Редактор *О. Г. Доценко*

Коректор *О. Г. Доценко*

План 2021 р. Поз. № 200 ЕВ. Обсяг 53 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*